רש"י

המרבה במעשרות · המפריש אחד מחמשה שמנה ארבעה לחולין בלד זה ומדד חמישית למעשר : **מעשרותיו מקולקלין** · דטבל ומעשר מעורבין זה בזה שהכרי כולו טבל הוה וכשמנה ארבעה לחולין לא היה לו ליטול מן הכרי למעשר אלא חצי מדה חמישית והוא הפריש מדה שלמה ושם מעשר לא חל עליו אלא כפי חשבון ונמצא השאר טבל ואסור לכל אדם עד שיתקננה, ואם איתא דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת כלל אמאי פירותיו מתוקנין ולמה חל שם מעשר אפי' לפי חשבון הרי אינו בזה אחר זה שאם הפריש פעם אחת וחזר והפריש לא היה שם מעשר חל על האחרון : **דאם אמר תתקדש פלגא פלגא דחיטתא קדשה** · הלכך כשהפריש בבת אחת יותר מכשיעור יש לו למעשר לחול על כל חטה וחטה לפי חשבון ואיכא למימר דנתפסו כולהו לפי חשבון אבל גבי אחיות ליכא למימר נתפסו קצת קידושין אכל חדא וחדא : **דליכא לחצאין** · כשמנה תשעה אינו יכול להוציא שנים ולומר חצי כל אחד יהא מעשר ויקרב לחצאין **וליתא נמי בזה אחר זה** שאחר שקרא לעשירי עשירי וחזר וקרא לאחד עשר עשירי אינו קדוש : **ואחד עשר מעורבין** · אחד מהן מעשר גמור אבל אינו ידוע איזה הוא והשני שם שלמים עליו כדין אחד עשר שקרא עשירי אחר שטעה וקרא לעשירי תשיעי דקי"ל שהוא שלמים כדלקמן, הלכך הוי נמי שלמים שהרי אחד עשר זה אף הוא אחר קריאת תשיעי נקרא עשירי והרי הן מעורבים וירעו עד שיסתאבו ויביא בהמת חולין ויאמר כל מי שהן שלמים יהא מחולל על בהמה זו ויקרב זו שלמים והשנים נאכלין לבעלים שכיהם ספק מעשר ומעשר בהמה נאכל במומו לבעלים, והא הכא דאינו בזה אחר זה דאילו קרא לעשירי עשירי לא קדש אחד עשר כלל, וכי קראהו בהדדי חשיב חד מינייהו מעשר לפטור את התשעה : **שאני מעשר דאיתיה בטעות** · אם טעה מלקרות העשירי בשמו הוי מעשר דתנן [קרא] לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר שבא אחריו של זה קרא עשירי (עד) שלשתן מקודשין וסוף המשנה תשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ויליף לה מקראי הלכך כי היכי דחל שמו על הטעות חל נמי כי נפיק אחד עשר בהדיה ולא הפסיד העשירי את שמו בכך אבל קידושין דליתנהו בטעות אינו בזה אחר זה בכל מקום שאינו בבת אחת : **והרי תודה** · לחמי תודה : **דליתנהו בטעות** · שאם שחט תודה על ארבעים חלות ונתכוון לשחורות ומצאו לבנות שאין אותן שבדעתו לא קדשו דתנן (נזיר דף לא·) הקדש טעות ב"ש אומרים הקדש וב"ה אומרים אינו הקדש : **וליתנהו בזה אחר זה** · שאם שחטה על ארבעים חלות וחזר ואמר על ארבעים אחרות יקדשו גם אלו עם אלו לא קדשו שהתודה טעונה ארבעים חלות כדאמרינן במנחות (דף עו·) ושחיטת הזבח מקדשתן קדושת הגוף כדאמרינן התם (דף עח:) קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בזביחה דהאי קרבנו בלחם משתעי דכתיב על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו וגו': **על שמונים חלות** · הביא אלה לעזרה שמונים : **קדשו ארבעים מתוך שמונים** · ויוצא ידי תודתו והתם מפרש היכי מתאכלים : **לא קדשו** · קא סלקא דעתך בדרבה פליגי דאמר כל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת ומקשי לה מחזקיה שהיה רבו של ר' יוחנן כדאמרינן (ג) בעירובין (דף כד·) גבי סגל שנפסקה אחת מתרסותיו : **היכא דאמר וכו'** · כלומר היכא דלא נתכוון שיקדשו אלא ארבעים ואת השאר הביא לאחריות שאם יאבדו או יטמאו אלו יהו אלו תחתיהן : **לא יקדשו** · כלומר לא נתכוון שיקדשו ארבעים בלא שמנים שבדקטהו ואמר (לכוללם) נתכוונתי : **לא קדשו** · כדרבה דכל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת : **בסתמא** · ששחט סתם והלך לו : **לאחריות מתכוין** · ולא היה בלבו אלא על ארבעים : **קרבן גדול** · ועל כולם היה לבו : **ורבא למה ליה לשנויי** · לעיל טעמא דמתני' דקתני אינה מקודשת כדרבה : **תיפוק ליה** · דאפי' לא קידש אלא אחת מהן אלא שלא פירש איזו היא אית ליה לרבא דאינה מקודשת דקידושין שאין מסורין לביאה הן שאין ידוע איזה מהן אחות אשה ושמעינן ליה לרבא דאמר לקמן קידושין שאין ראויין לביאה אין קידושין : **לדבריו דרמי בר חמא קאמר לה** · לדידך דילפת ליה מהאי קרא, לא תוקמא לקרא בבת אחת דקשיא ונכרתו אלא אוקמי' בזה אחר זה, והדר תיפוק לך בבת אחת דמתני' מיניה וביה משום דרבה : איתמר גרס : **קידושין שאין מסורין לביאה** · קידש אחת משתי אחיות ולא פירש איזוהי מהם דאין יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו : **בר אהינא אסברא לי** · הבינני דבר זה שיכולני להביא לו ראיה מן התורה : **כי יקח איש** · דהיינו קידושי כסף דגמרינן להו (לעיל דף ב·) קיחה קיחה וכתיב ובעלה דבעינן ראויה לביאה : **כאחת** · הוא דאינן מקודשות משום דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו : **הא אחת מאשה ובתה** · ולא פירש, מקודשת : **הא נכריות** · שעמהם מקודשות : **קני אם וחמור הוא** · נותן מתנות לנולד ולעובר שבמעי אמו שאינו קונה כלום, גם הנולד אינו קונה שהרי לא הקנה לזה בלא זה והכא נמי איכא חדא דלא חזיא ליה כלל :

אלא

גמרא

המרבה במעשר פירותיו מתוקנים ומעשרות מקולקלין ואמאי נימא כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו? אמר ליה שאני מעשר דאיתיה לחצאים דאי אמר תתקדש פלגא (א) דחיטתא קדשה והרי מעשר בהמה דליכא לחצאין וליכא בזה אחר זה ואמר רבא יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה? שאני מעשר בהמה דאיתיה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין והרי תודה דליתא בטעות וליתא נמי בזה אחר זה ואיתמר תודה שנשחטה על שמונים חלות חזקיה אמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים ור' יוחנן אמר לא קדשי לה ארבעים מתוך שמונים לאו איתמר עלה אמר ר' יהושע בן לוי הכל מודים כל היכא דאמר קדשי לה ארבעים מתוך שמונים, קדשי, לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים לא קדשי לא נחלקו אלא בסתם: מר סבר לאחריות קא מיכוון, ומר סבר לקרבן גדול קא מיכוון ורבא למה ליה לשנויי כרבה תיפוק ליה קידושין שאין מסורין לביאה נינהו? לדבריו דרמי בר חמא קאמר:

איתמר קידושין שאין מסורין לביאה אביי אמר הוו קידושין רבא אמר לא הוו קידושין אמר רבא בר אהינא אסברא לי כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין, קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות הא אחת מאשה ובתה או מאשה ואחותה מקודשת ואמאי קידושין שאין מסורין לביאה נינהו, תיובתא דרבא? אמר לך רבא ולטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אחיות הוא דאינן מקודשות הא נכריות מקודשות, ה"ד אילימא דאמר כולכם, קני את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה אלא

תוספות

קידושין שאין מסורין לביאה רבא אמר לא הוו קידושין · פי' בקונטרס דכתיב ובעלה דבעינן ראויין לביאה וקשה דהא חייבי לאוין אינם ראוין לביאה ותפסי בהו קידושין לכך נראה לפרש קידושין שאין מסורין לביאה כלומר שאיסור הביאה ע"י קידושין והיינו היכא דקידש אחת משתי אחיות בסתם שמקודם הקידושין היתה כל אחת מהן מותרת ועכשיו ע"י הקידושין נאסרו שתיהן אבל חייבי לאוין איסור הביאה לא באה ע"י הקידושין שהרי מקודם לכן נאסרו בביאה כמו אחר הקידושין :

האחד

תוס' ר"י הזקן

תיפוק לי דאפי' לא קידש אלא אחת מהן הואיל ולא פירש איזו אינה מקודשת לדידיה דהא לא ידעי' איזו היא אחות אשה : לדבריו דרמי · דמוקים לקרא לקדשן שתיהן כא' : קידושין שאין מסורין לביאה כגון שאמר א' מבנותיך מקודשת דהא לא ידעי' או דאמ' לאהיות אחת מכם מקודשת וקבלה האחת בשליחות חברתה שאינו יכול לישא אחת מהן שמא אחות אשתו היא · את וחמור נותן מתנה לנולד ולעובר שבמעי אמו או לחמור שאמר קני את וחמור לרב המנונא אינו קונה כלום גם הנולד שהרי לא הקנה לזה בלא זה וחמור או עבד לאו בני קנין נינהו הכא נמי לא קדש האחרות אלא כמו שקדש האחיות והאחיות אינן מקודשות דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו · א) אחת מכם לאו את וחמור הוא שאם קדש זו לא קדש זו וקאמר שאין האחיות מקודשות אלמא דקדושין שאינן מסורין לביאה לא הוו קדושין · ואם אמר הראויה שלא קדש האחיות כלל שהרי אין אחת מהן מסורה לביאה ולא הוי את וחמור ומ"ה נכריות מקודשות וה"נ אותיבנא במי שמת לרב המנונא דאמר את וחמור לא קנה כלום הא נכריות מקודשות אמאי את וחמור הוא · ומשני ולאו מי אוקימנא דאמר הראויה לביאה מכם תתקדש לי הילכך למ"ד את וחמור לא קנה אם אמר כולכם אין נכריות מקודשות ומתני' דאמר נכריות מקודשות מיירי [דאמר] הראויה לביאה שלא קדש כלל האחיות אבל לרב נחמן דאמר קנה מחצה מתני' מתוקמא כלישנא דמתני' דאמר כולכם ואעפ"כ נכריות מקודשות והיינו שהרי"ף הביא לשון המשנה כפשוטה וכן האמת · ובזה נמצא חדוש גדול בספרי הר"ם שהוא הביא הדין כשינויא דאביי בנשים פ"ט וכתב שאם אמר כולכם אין אחת מהן מקודשת ובמכירה פכ"ב פסק כרב נחמן דקנה מחצה' וזה ודאי א"א מבלי טעות סופר : כולכם ג) ואתת לא הוי את וחמור דהא אין האחיות מקודשות משום ספיקא הוא דלא ידעי' הי קידש הא ידעי' בת זכייהו קידושין היא הלכך נכריות מקודשות' והאי דלא אוקמא דאמר ג) אחת מכם משום דתני במתני' כולכם · אין

א) מכאן שייך לע"ב : ב) נראה דצ"ל וצ"ל דאם אמר כולכם ואחת מב' אחיות מקודשת לא הוי את וחמור כו' : ג) אולי דיש איזה ט"ס כאן :

עין משפט נר מצוה

קכג א מיי' פ"א מהל' מעשר הלכה יד סמג עשין קלא טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף עו:
קכד ב מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה ד:
קכה ג מיי' שם הל' א:
קכו ד ה מיי' פי"ב מהלכות פסולי מוקדשין הלכה טו:
קכז ו מיי' פ"ט מהל' אישות הל' כג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מא סעיף ב:
[נ"ל רבה כ"א בעירובין]

מסורת הש"ס

מנחות נה: עירובין ג. תוס' דדמאי פ"ח
בכורות ס:
ג"ז שם
מנחות עח: עירובין ג. [בעירובין ובמנחות שם איתא ר' זירא וכצ"ל]
[לקמן סד.] יבמות כג:
לעיל ס:
ב"ב קמו. [פי"ש תוס' ד"ה ר"ג אמר קנה מחלה]
[נ"ל בבת אחת]
[נ"ל בזה אחר זה]
[לכולם]

הגהות הב"ח

(א) גמ' פלגא דחיטתא: (ב) רש"י ד"ה לא קדשו וכו' בעירובין · נ"ב פ' שני דף כ"ד ופ' ומיהא נמי בפ' אלו קשרים דף קי: